

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı:	Nitq mədəniyyəti və üslubiyyat
	Departament:	Azərbaycan dili və ədəbiyyat
	Proqram (bakalavr, magistr):	Bakalavr
	Tədris semestri:	2016-2017, payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim:	f.ü.f.d. Cahid Kazımov
	E-mail:	cahid@ismayilolu.com
	Telefon:	(+99450) 661 0021
	Mühazirə otağı/Cədvəl	11, Məhsəti küç.(Neftçilər Kampusu). Otaq 304; Cümə axşamı -13 ⁴⁰ -15 ¹⁰
	Məsləhət saatları	Bazar ertəsi, saat 13.00-15.00
Prerekvizitlər	yoxdur	
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərslilər və əlavə ədəbiyyat	<p>Əsas ədəbiyyat</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Akif Bayramov, Ziyəddin Məhərrəmov, Mustafə İsgəndərzadə. <i>Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti (ali məktəb tələbələri üçün dərs vəsaiti)</i>. Bakı, "ULU", 2015, 236 səh. 2. Hüseynov Süleyman Səfər oğlu. <i>Nitq mədəniyyəti. Dərslilik</i>. Bakı, "Yazıçı" nəşriyyatı, 2010. 240 səh. 3. Buludxan Xəlilov. <i>DİL - SÖZ ÇƏLƏNGİ</i>. Bakı, "Elm-təhsil" nəşriyyatı, 2012, 182 səh. 4. Qızqayıt Mustafayeva. <i>Azərbaycan dilinin üslubiyyatı</i>. Bakı - 2010, 392 s. 5. Zabit Məmmədov, Nadir Abdullayev. <i>Nitq mədəniyyətinin əsasları</i>. Bakı, 2008. 6. Vaqif Tapdıq oğlu Qurbanov – <i>Nitq mədəniyyəti və üslubiyyat</i>. Bakı, "Müəllim" nəşriyyatı, 2011. <p>Əlavə ədəbiyyat</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Abdullayev A.A. <i>Nitq mədəniyyəti və natiqlik sənəti</i>, Bakı, 1973. 2. Abdullayeva N.Ə., Məmmədov Z.T. <i>Nitq mədəniyyəti məsələləri</i>, Bakı,1998. 3. Abdullayev N.Ə, Məmmədov Z. <i>Nitq mədəniyyətinin əsasları</i>, Bakı, 2005. 4. Abdullayeva N.Ə., Məmmədov Z.T. <i>Müəllimin nitq mədəniyyəti</i>, Bakı, 2002. 5. Adilov M.N., Verdiyeva Z.İ., Ağayeva F.M. <i>İzahlı dilçilik terminləri.(sorgu lüğəti)</i>, Bakı, 1989. 6. Axundov A.A. <i>Dil və üslub məsələləri</i>, Bakı, 1970. 7. Axundov A.A. <i>Ümumi dilçilik</i>, Bakı, 1982. 8. Axundov A.A. <i>Dil və mədəniyyət</i>, Bakı, 1992. 9. Ağayeva İ. <i>Bədii və elmi üslub</i>. Bakı, 1988. 10. <i>Azərbaycan bədii dilin üslubiyyatı (oçerklər)</i>, Bakı, 1970 11. <i>Azərbaycan dilinin üslubiyyatı</i>, Bakı, 1990. 12. <i>Azərbaycan ədəbi dilinin praktik üslubiyyatı</i>, Bakı, 1992. 	

	<p>13. Bağırov Ə. Azərbaycan dilinin üslubiyyəti, Bakı, 1985.</p> <p>14. Cahangirov M. Milli təşəkkül mərhələsində ədəbi dilin aparıcı üslubları, II hissə, Bakı, 1989.</p> <p>15. Dəmirçizadə Ə. Azərbaycan dilinin üslubiyyəti, Bakı, 1962.</p> <p>16. Dil mədəniyyəti, Bakı, 1972,1974,1979,1985.</p> <p>17. Ədəbiyyatşünaslıq terminləri lüğəti, Bakı, 1988</p> <p>18. Əliyev K. Antik dövrün natiqlik sənəti, Bakı, 1983.</p> <p>19. Əliyev K. Antik dövrün natiqlik məktəbləri, Bakı, 1985.</p> <p>20. Əliyev K. Leksik, frazeoloji və qrammatik vahidlərin nitqdə rolu. Bakı, 1991.</p> <p>21. Əliyev K. Üslub haqqında söhbət, Bakı, 1991.</p> <p>22. Əliyev K. Azərbaycan ədəbi dilinin üslubiyyət problemləri, Bakı, 2001.</p> <p>23. Əfəndiyeva T. Azərbaycan dilinin bədii ifadə vasitələri, Bakı, 1973.</p> <p>24. Əfəndiyeva T. Azərbaycan dilinin leksik üslubiyyəti, Bakı, 1980.</p> <p>25. Həsənov H. Nitq mədəniyyəti və üslubiyyətin əsasları. Bakı, 1999.</p> <p>26. Hacıyev T. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan ədəbi dili. Bakı, 1977.</p> <p>27. Hacıyev T. Azərbaycan ədəbi dili tarixi. II hissə, Bakı, 1987.</p> <p>28. Qurbanov A. Ümumi dilçilik. II hissə, Bakı, 1993.</p> <p>29. Məmmədov M. Ana dili və nitq mədəniyyəti məsələləri, Bakı, 2004.</p> <p>30. Nitq mədəniyyəti məsələləri, Bakı, 1988, 1992.</p> <p>31. Seyidov Y. Yazıçı və dil, Bakı, 1979.</p> <p>32. Seyidov Y. Sözüün şöhrəti, Bakı, 1981.</p> <p>33. Yusifov M. Nitq mədəniyyətinin əsasları, Bakı, 1997.</p>		
Kursun veb saytı	www.cahid.info		
Tədris metodları	Mühazirə	Mühazirə	
	Qrup müzakirəsi	Qrup müzakirəsi	
	Praktiki tapşırıqlar	Praktiki tapşırıqlar	
	Praktiki məsələnin təhlili	-	
	Digər	-	
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Qiymətləndirmə meyarları	Faiz (%)
	Aralıq imtahanı		30
	Sərbəst iş	<i>Bədii mətnin lingvistik təhlilini aparmaq, nəzəri biliklərdən çox təcrübi biliklərə diqqət yetirmək, əlavə ədəbiyyatdan istifadə edərək tədqiqat yönümlü təhlillər aparmaq əsas meyar sayılır.</i>	5
	Fəallıq	<i>Dərs prosesində auditoriyaya ünvanlanmış sualların cavablandırılmasında və müzakirələrdə aktiv iştirak etmək, müəllimin buraxdığı səhvləri sezərək mühazirəyə müdaxilə etmək, təqdimat və ya</i>	10

		<i>sərbəst iş təqdim edən tələbə yoldaşının təqdimatına münasibət bildirmək və suallar ünvanlamaq əsas qiymətləndirmə meyarı sayılır.</i>	
	Davamiyyət	<i>Dərsdə iştirak.</i>	5
	Kurs işi (Layihə)		-
	Təqdimat	<i>Hər bir mövzu ətrafında əsas və əlavə ədəbiyyatdan istifadə edərək, əsasən nəzəri biliklərin üstünlük təşkil etdiyi kompüter proqramları, qrafik formalar, cədvəllər, infoqraflar vasitəsi ilə hazırlanmış fərdi təqdimatları auditoriyaya təqdim etmək əsas qiymətləndirmə meyarı sayılır. Təqdimatın forma və məzmunundan asılı olaraq qrup şəklində hazırlanmış təqdimatlar da qiymətləndirilir.</i>	10
	Final imtahanı		40
	Digər		-
	Yekun		100
Kursun təsviri	<p>Nitq mədəniyyəti ilə üslubiyyət arasında qarşılıqlı əlaqə vardır. Üslubun yaranması dilin özünün inkişafı ilə bağlıdır. Dil üslubları dilin inkişaf səviyyəsindən asılı olaraq meydana gəlmişdir. Böyük yunan alimi Aristotel hələ eramızdan çox-çox əvvəl üslub məsələsini nitq mədəniyyəti ilə əlaqələndirirdi: “Üslubun qiyməti onun aydınlığındadır. Əgər nitq aydın deyilsə, deməli, natiq öz məqsədinə nail ola bilməmişdir. Üslub nitqin mövzusunə uyğun gəlməlidir”.</p> <p>Nitq mədəniyyəti ilə üslubiyyəti eyniləşdirmək və ya üslubiyyəti nitq mədəniyyəti predmetinin içərisində əritmək düzgün deyildir, amma nitq mədəniyyəti üslubiyyətin bir sıra məsələlərini də əhatə edir, üslubun düzgünlüyünə qiymət verir. Deməli, nitq mədəniyyətini üslubi normalardan məqsəduyğun istifadə olunması və ifadəlilik məsələləri maraqlandırarsa, üslubiyyəti dil vahidlərinin leksik-semantik əlaqələri, üslubi imkanları, söz yaratma və söz işlətmənin normativliyi, funksional üslubları nəzərdə saxlayır.</p> <p>Üslubiyyət dil və nitq üslublarını, nitq mədəniyyəti isə müasir ədəbi dil çərçivəsində söz və qrammatik formaların nitqdə işlədilmə imkanlarını, onların əlverişliliyini, uyğunluq, düzgünlük, səlislik, ifadəlilik kimi keyfiyyətlərini, dil sisteminin emosional-ekspressiv çalarlarını, bədii ifadə və təsvir vasitələrinin formalaşması və təkmilləşməsinə təsir göstərən amillərin qarşılıqlı əlaqələrini öyrənir.</p>		
Kursun məqsədləri	<p>Nitq mədəniyyəti dilçiliyin praktik sahəsi olub, dildən ünsiyyət vasitəsi kimi istifadə qaydalarını öyrənir. Nitq mədəniyyətinə yaxşı yiyələnmək üçün dilin fonetik (orfoepik və orfoqrafik), leksik və qrammatik qayda - qanunlarını bilmək və nitq zamanı onlara əməl etmək zəruridir. Nitq mədəniyyətində dilçiliyin nəzəri fikirləri əməli şəkildə həyata keçirilir. Buna görə də nitq mədəniyyəti dilçiliyin nəzəri yox, praktik sahəsi sayılır. Nitq mədəniyyətində ayrı-ayrı dil faktları və ya hadisələri yox, dilçiliyin qayda-qanunları sistemi öyrənilir.</p>		
Fənnin tədrisinin nəticələri (hədəfləri):	<ul style="list-style-type: none"> Nəticədə nitq mədəniyyətinin əsasları, problemin tədqiqi tarixi və nitq mədəniyyətinə yiyələnməyin əhəmiyyəti öyrənilir, mədəni nitqə verilən tələblər, şərtlər, nitqin ifadəliliyini təmin edən vasitələr və s. mənimsənilir; Burada, həmçinin, nəzakətli danışmaq savadlı və mədəni adamın başlıca 		

	<p>keyfiyyəti kimi qiymətləndirilir. Bu baxımdan nitqin etik normaları ilə bağlı bir sıra fikirlər, mülahizələr söylənilir, həyati faktlar, nümunələr müzakirə olunur;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yeri gəldikcə mədəni nitqə yiyələnməyin üsulları, yolları göstərilir, natiqlərə, mühazirəçilərə, müəllimlərə, söz sənəti ilə məşğul olan mütəxəssislərə və başqalarına məsləhətlər verilir; • Natiqlik sənəti və nitq mədəniyyəti haqqında anlayış, nitq vərdişlərinin aşılınması (düzgünlük, dəqiqlik, ifadəlilik), Azərbaycan dilinin normaları və natiqlik sənətinin xüsusiyyətləri, Natiqin təfəkkür mədəniyyəti, natiqlikdə mimika, jestlər və göz təması, həyəcan, qorxu hissənin aradan qaldırılması yolları, parazit səs, söz və hərəkətlərdən qurtulmaq yolları, dilin zənginliyində tele-radio və mətbuatın rolu, diksiya, intonasiya, vurğu, natiqin davranış mədəniyyəti və nitqində obrazlılıq, nitqdə atalar sözləri, zərb-məsəllər və lətifələrin rolu, monoloji və dioloji nitq, sərbəst çıxış qaydaları, karyeranın artırılmasında natiqliyin rolu, bədii, publisistik, elmi dil və xalq danışıq dili - natiqin uğuru və s. məsələlərin öyrənilməsi əsas hədəf seçilir. 		
Ümumi qaydalar:	<p>1. DAVAMIYYƏT: Yalnız üzürlü səbəb olduqda dekanlığa və müəllimə xəbərdarlıq etməklə dərslər buraxıla bilər.</p> <p>2. FƏNNİN MƏNİMSƏNİLMƏSİ QAYDASI: Balların maksimum miqdarı – 100 bal.</p>		
Cədvəl (dəyişdirilə bilər)			
Həftə	Tarix (planlaşdırılmış)	Fənnin mövzuları	Dərslər/Tapşırıqlar
1.	15.09.2016 20.09.2016	<ul style="list-style-type: none"> • Nitq mədəniyyəti və üslubiyyat anlayışı haqqında. Fənnin məqsəd və vəzifələri. Nitq mədəniyyəti ilə üslubiyyatın qarşılıqlı əlaqəsi • “Nitq mədəniyyəti və üslubiyyat” fənni qloballaşma şəraitində 	Q.Mustafayeva. Azərbaycan dilinin üslubiyyatı. Bakı - 2010
2.	22.09.2016 27.09.2016	<ul style="list-style-type: none"> • Nitq mədəniyyəti milli mədəniyyətin tərkib hissəsi kimi • Nitq mədəniyyətinin ümumi və xüsusi xüsusiyyətləri 	Z.Məmmədov, N.Abdullayev. Nitq mədəniyyətinin əsasları. Bakı, 2008
3.	29.09.2016 04.10.2016	<ul style="list-style-type: none"> • Dil. Nitq və nitq fəaliyyəti • Mədəni nitqə verilən tələblər. Nitqin mədəni və qeyri-mədəni formaları 	Z.Məmmədov, N.Abdullayev. Nitq mədəniyyətinin əsasları. Bakı, 2008
4.	06.10.2016 11.10..2016	<ul style="list-style-type: none"> • Nitqin növləri. Nitqin əsas keyfiyyətləri, • Natiqlik sənəti 	Z.Məmmədov, N.Abdullayev. Nitq mədəniyyətinin əsasları. Bakı, 2008
5.	13.10.2016 18.10.2016	<ul style="list-style-type: none"> • Azərbaycan ədəbi dili • Nitq normaları 	Z.Məmmədov, N.Abdullayev. Nitq mədəniyyətinin əsasları. Bakı, 2008
6.	20.10.2016 25.10.2016	<ul style="list-style-type: none"> • Mimika və jestlər • Danışq etikası 	Z.Məmmədov, N.Abdullayev. Nitq mədəniyyətinin əsasları. Bakı, 2008
7.	27.10.2016 01.11.2016	<ul style="list-style-type: none"> • Nitq etiketləri • Araşq imtahan 	Z.Məmmədov, N.Abdullayev. Nitq mədəniyyətinin əsasları. Bakı, 2008

8.	03.11.2016 08.11.2016	<ul style="list-style-type: none"> • İntonasiya, vurğu və fasilə, Durğu işarələri . Dil və nitq üslubları • Azərbaycan ədəbi dilin funksional üslublar sistemi. Bədii üslub 	Vaqif Tapdıq oğlu Qurbanov – Nitq mədəniyyəti və üslubiyat. Bakı, “Müəllim” nəşriyyatı, 2011.
9.	15.11.2016 17.11.2016	<ul style="list-style-type: none"> • Üslubi vasitələr • Elmi üslub 	Q.Mustafayeva. Azərbaycan dilinin üslubiyatı. Bakı - 2010
10.	22.11.2016 24.11.2016	<ul style="list-style-type: none"> • Publisistik üslub • Rəsmi-kargüzarlıq üslubu 	Q.Mustafayeva. Azərbaycan dilinin üslubiyatı. Bakı - 2010
11.	29.11.2016 01.12.2016	<ul style="list-style-type: none"> • Ailə-məişət üslubu • Epistolıyar üslub 	Q.Mustafayeva. Azərbaycan dilinin üslubiyatı. Bakı - 2010
12.	06.12.2016 08.12.2016	<ul style="list-style-type: none"> • Fərdi üslub • Üslubların qarşılıqlı əlaqəsi 	Q.Mustafayeva. Azərbaycan dilinin üslubiyatı. Bakı - 2010
13.	13.12.2016 15.12.2016	<ul style="list-style-type: none"> • Əməli yazı nümunələri. Vəkalətnamə, hesabat, arayış, rəy, protokol. • Zəmanət, akt, xasiyyətnamə, əmr, qəbz 	Abdullayev Nadir Əziz oğlu. Nitq mədəniyyətinin əsasları. Dərs vəsaiti. Bakı, 2013
14.	20.12.2016 22.12.2016	<ul style="list-style-type: none"> • Töhmət, izahat, elan, afişa • Teleqram, telefoqram, müraciət 	Abdullayev Nadir Əziz oğlu. Nitq mədəniyyətinin əsasları. Dərs vəsaiti. Bakı, 2013
15.	27.12.2016 29.12.2016	<ul style="list-style-type: none"> • Məqalə, referat, məruzə • Sərbəst çıxış qaydaları 	Abdullayev Nadir Əziz oğlu. Nitq mədəniyyətinin əsasları. Dərs vəsaiti. Bakı, 2013
Final imtahan			

Bu tədris proqramı fənn haqqında tam məlumatı özündə əks etdirir və hər hansı dəyişiklik barədə öncədən xəbər veriləcək.